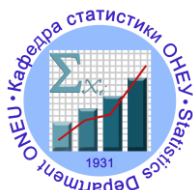

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

Частина I

**Одеса
2020**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I. – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – 202 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Абалмасова М. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бойчева О. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Гарашенко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Капустян Г. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Лабенко О. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Любович А. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Манєва К. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Мівшук Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Мотишена В. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Осадчук Я. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Стародубцева Т. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Унтілов В. В. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Чумаченко Н. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Бурлаєва В.С., Ольвінська Ю.О. Стан здоров'я населення як чинник людського розвитку.....	6
Унтілов В.В., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз грошового ринку України.....	12
Стародубцева Т.В., Милашко О.Г. Статистичний аналіз зовнішньоекономічної діяльності України.....	20
Бойчева О.П., Вітковська К.В. Аналіз доходів населення Одеської області за даними вибіркового обстеження.....	31
Любович А.А., Підгорний А.З. Стан та перспективи розвитку соціальної сфери в Україні.....	41
Манєва К.П., Погорєлова Т.В. Статистичне оцінювання доходів Зведеного бюджету України.....	49
Чумаченко Н.В., Вітковська К.В. Рівень життя населення в умовах сучасності.....	57
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Стан та розвиток альтернативних джерел енергії.....	66
Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Екологічний аспект людського розвитку.....	71
Мотишена В.В., Ольвінська Ю.О. Валовий внутрішній продукт як фактор людського розвитку.....	79
Білоус О.Ю., Ольвінська Ю.О. Аналіз забруднення світового океану.....	84
Лабенко О.В., Ольвінська Ю.О. Споживчий кошик як індикатор рівня життя.....	89
Чайковська О.О., Ольвінська Ю.О. Біологічне різноманіття сьогодення та його загрози.....	94
Білоус О.Ю., Тарасова К.І. Аналіз розвитку тютюнової промисловості України.....	99
Бойко В.С., Тарасова К.І. Економічні ризики в умовах глобалізації.....	106
Мотишена В.В., Тарасова К.І. Кібер-ризики як похідна розвитку технологій.....	116

Капустян Г.В., Ольвінська Ю.О. Проблеми та перспективи впровадження медичного страхування в Україні.....	124
Осадчук Я.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз забруднення планети пластиком.....	133
Агапченко К.А., Милашко О.Г. Статистичний аналіз макроекономічних показників Норвегії за даними системи національних рахунків.....	139
Березорудський А.М., Милашко О.Г. Аналіз стану економіки Чеської Республіки.....	144
Бойко В.С., Милашко О.Г. Дослідження динаміки основних макроекономічних показників Франції.....	152
Мившук Ю.І., Самотєнкова О.В. Статистична оцінка стану ринку праці в Україні.....	160
Бойко В.С., Вітковська К.В. Історія розвитку вибіркового методу.....	168
Гарашенко О.В., Вітковська К.В. Питання проведення вибірових обстежень у маркетингових дослідженнях.....	176
Абалмасова М.П., Вітковська К.В. Статистичний аналіз результатів вибіркового обстеження економічної діяльності населення.....	182
Агапченко К.А., Вітковська К.В. Методологічні аспекти проведення вибірових спостережень домогосподарств у сільській місцевості з питань їх сільськогосподарської діяльності..	190
Мотишена В.В., Вітковська К.В. Обстеження умов життя домогосподарств: переваги та недоліки.....	197

ОБСТЕЖЕННЯ УМОВ ЖИТТЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Мотишена В. В.¹, Вітковська К. В.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Мотишена В. В., Вітковська К. В. Обстеження умов життя домогосподарств: переваги та недоліки. *Проведено опис процесу дослідження умов життя домогосподарств. Виявлено основні показники, які характеризують даний об'єкт дослідження. Встановлено основні етапи проведення обстеження та обов'язки осіб, яких залучено до роботи. Виділено основні переваги та недоліки вибіркового спостереження.*

Ключові слова: обстеження домогосподарств, дослідження об'єктів, вибіркоче спостереження.

Motyshena V. V., Vitkovska K. V. Survey of living conditions of households: advantages and disadvantages. *A description of the process of studying the living conditions of households has been conducted. The basic indicators characterizing this object of research are revealed. The basic stages of the inspection and the duties of the persons who are involved in work are established. The main advantages and disadvantages of selective observation are highlighted.*

Keywords: household survey, object research, selective observation.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Мотишена, В. В. Обстеження умов життя домогосподарств: переваги та недоліки [Текст] / В. В. Мотишена, К. В. Вітковська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 197 – 201.

Постановка проблеми. Проведення вибірових спостережень дає можливість охопити і провести раціональний аналіз будь-якого сектору економіки. Прогресуючі країни почали приходити до висновків, що становище економіки відображається і при дослідженні окремих груп об'єктів, і не обов'язково досліджувати всю сукупність. Найважливішою складовою такої праці є правильний підхід та виконання усіх завдань в правильній послідовності. Україна теж не залишилась в стороні, і зараз досягла неабияких успіхів у розробці нових методів та програм для полегшення виконання вибірових спостережень. Одним з об'єктів

дослідження стало і господарство.

Актуальність обстеження саме цього сегменту є надважливим, адже так ми можемо відразу дізнатися масу інформації, яка на перший погляд є просто віддзеркаленням повсякденного життя людей, але при цьому говорить про те, в якому напрямку рухається економіка країни. За даними вибірових обстежень здійснюється моніторинг економічної активності населення, бідності, доходів і витрат домогосподарств, досліджуються особливості споживання населенням товарів та послуг, зміни рівня освіти та показників здоров'я населення тощо.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Сучасний етап розвитку статистики вибірових обстежень характеризується революційними змінами у методологічних принципах використання зовнішньої інформації з метою уточнення оцінок показників за результатами обстежень населення. Насамперед слід відмітити роботи М. Гхоша, Н. Лонгфорда, Д. Пфедферманна, Дж. Рао, А. Фея, Р. Херріотта та ін., В Україні вагомий внесок у вивчення проблеми якості даних вибірових обстежень зробили О. М. Гладун, А. М. Єріна, В. І. Паніотто, В. М. Пархоменко, О. І. Черняк, Саріогло В. О.

Мета статті полягає у розгляді методологічних основ проведення вибірового обстеження домогосподарств та виявленні його основних переваг та недоліків.

Виклад основного матеріалу. В Україні початкові вибірові обстеження умов життя домогосподарств на постійній основі почалися у 1999 році. Однією з причин потреби в такому обстеженні було те, що Україна знаходилась в пострадянському становищі та система не відповідала міжнародним стандартам і нормативам, тому, виникла необхідність в оновленні спостережень, в основу яких лягли вибірові спостереження, і до числа перших об'єктів дослідження ввійшли домогосподарства.

В результаті даного спостереження отримується широкий спектр показників, таких як, дані про соціально-демографічні характеристики, структури фактичних витрат, ресурсів, умови життя в цілому, а також інші складові, які характеризують рівень життя населення України.

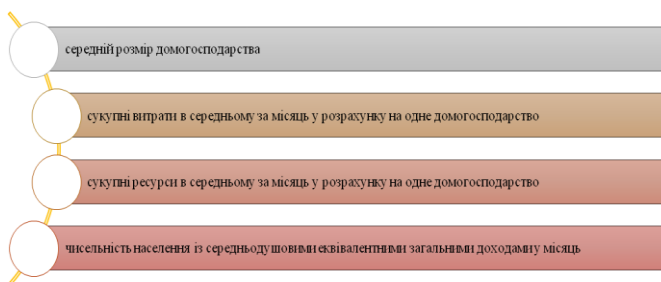

Рис. 1. Основні статистичні показники дослідження умов життя домогосподарств

Інформацію, яку отримують після розрахунку даних показників, можна використовувати як для прийняття рішень з соціальних та економічних питань, так і для доцільного вивчення та аналізу рівня життя усього населення та окремих груп, відібраних або за певною ознакою, або у випадковому порядку. Таким чином, це допомагає зрозуміти, який в країні рівень бідності, як змінюються доходи та витрати населення, проаналізувати коливання індексу споживчих цін тощо.

Як і в будь-якому спостереженні, перш за все необхідно визначити його одиницю. Для даного дослідження одиницею виступає домогосподарство – це група або сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків, або бути і в тих, і в інших стосунках. Слід підкреслити, що склад із однієї особи теж вважається домогосподарством.

Основною ознакою відбору домогосподарств виступає територіальне розміщення, при умові, що кожне домогосподарство має рівну ймовірність брати участь у обстеженні. Така відібрана сукупність домогосподарств репрезентує все населення України, за виключенням військовослужбовців строкової служби, осіб, які постійно проживають у будинках-інтернатах, будинках для осіб похилого віку, осіб, які знаходяться у місцях позбавлення волі, а також маргінальних прошарків населення.

Процедура залучення до співробітництва перш за все починається з відправлення листа-запрошення на адресу кожного домогосподарства, що увійшло до вибіркового кола.

Дослідження кожної вибраної сім'ї, триватиме протягом року. Респондентам протягом кожного кварталу необхідно буде заповнювати два щоденники про свої витрати. Домогосподарства отримують невелику матеріальну винагороду за витрачений на заповнення щоденників час. Загальний порядок проведення робіт з формування вибірових сукупностей населення складається з наступних етапів:

Рис. 2. Етапи порядку проведення робіт з формування вибірових сукупностей населення

Після проходження перерахованих етапів та формування вибірових сукупностей населення потрібно чітко визначити, яку інформацію та з якими інтервалами необхідно отримати для доцільного аналізу динаміки рівня життя домогосподарств. У зв'язку з цим, було виділено 8 основних категорій і сьогодні звітно-статистична документація охоплює наступні дані:

Контрольна картка складу домогосподарства (квартальна)	Запитальник основного інтерв'ю (один раз на рік)	Щоденник поточних витрат домогосподарства (два рази на квартал)	Квартальний запитальник про витрати і доходи домогосподарства (квартальна)
Будівництво та ремонт (квартальна)	Стан здоров'я членів домогосподарства. Наявність товарів тривалого користування (один раз на два роки)	Самооцінка доходів домогосподарства. Доступ домогосподарств до Інтернету (один раз на рік)	Ефективність програм соціальної підтримки населення (один раз на п'ять років)

Рис. 3. Дані звітно-статистичної документації та періоди їх оновлення

Вибіркове обстеження будь-якого об'єкту супроводжується появою перешкод під час цього процесу, які згодом стають базою для виділення певних недоліків. Прикладом цього є те, що результати вибіркового обстеження дещо відрізняються від результатів суцільного, адже чим менша вибірка, тим більша помилка репрезентативності. Тобто, недовіками вибірових досліджень є неповна або наближена характеристика об'єктів спостереження. Крім цього, велику роль грає і кваліфікація кадрів, які проводять дану роботу. Також до певних недоліків вибіркового обстеження відноситься принцип добровільної згоди домогосподарств на участь в обстеженні, який означає, що домогосподарства, які отримують неофіційні доходи, а також надбагаті люди скоріш за все не братимуть участь в обстеженнях. Це впливає на якість статистичної інформації щодо доходів та призводить до суттєвого заниження показника нерівності доходів.

Однак, разом із недоліками прийнято виділяти і переваги таких досліджень. Порівняно з суцільним спостереженням, вибіркоче має низку переваг при його проведенні та аналізуванні результатів. Так, вивчення певного питання при обстеженні кількох домогосподарств сукупності потребує менше коштів і часу, ніж обстеження сукупності в цілому. Крім того, дешевше обходиться зведення та аналізування інформації несуцільного спостереження. Необхідно зазначити, що вибіркоче

спостереження дозволяє детальніше вивчити кожне досліджуване домогосподарство і тим самим зменшує помилку реєстрації. Вибіркове спостереження здійснюють з метою контролю матеріалів суцільного спостереження, перевірки правильності записів під час реєстрації. [3, С. 237].

Підводячи підсумок слід відмітити, що використання вибіркового методу є виправданим в країнах, де спостерігається стабільна економічна ситуація, а коли в нашій країні спостерігається значний розрив в рівнях доходів, то необхідно спиратися на генеральну сукупність. Однак останній перепис населення в Україні проводився у 2001 році, тож зараз ми маємо дуже уявне представлення про генеральну сукупність. Наступний перепис населення заплановано на 2020 рік, тож якщо його буде проведено, то результати ми отримаємо не раніше 2022 року. Отож, до цього періоду ми будемо жити в умовах демографічної невизначеності. Тому першочерговим завданням сьогодні повинно стати удосконалення методик добору інформації, необхідної для оцінки соціальної нерівності населення, використанням даних податкового обліку для аналізу найбагатших верств населення, посилення міжнародного обміну інформацією щодо приховування доходів та статків та удосконалення методик оцінювання нерівності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сариогло В.О. Методологічні принципи забезпечення надійності результатів вибірових обстежень населення: автореферат дисертації. Київ: КНЕУ, 2005 – 24 с.
2. Держстат України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/koment/koment_dom_gosp.htm (дата звернення: 01.04.2019)
3. Галушак О., Піндус Т. Переваги та недоліки вибірових спостережень суспільних явищ/ Глушак О. // Матеріали XV наукової конференції ТНТУ. ТНТУ – Тернопіль, 2011.- 315 с.
4. Вітковська К.В. Використання вибіркового методу при вивченні соціального розшарування суспільства // Матеріали міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми розвитку національної економіки на сучасному етапі» – Одеса: ОНЕУ, 2016. – С. 10-12.
5. Вітковська К. В. Моніторинг диференціації рівня доходів населення на регіональному рівні // А.З. Підгорний, К.В. Вітковська. - Формування ринкових відносин в Україні. – 2013.- №9/1(148). – С. 62-65.
6. Підгорний, А.З. Соціально – демографічна статистика: Підручник // А.З. Підгорний, О.В. Самоєнкова, Ю.О.Ольвінська, К.В. Вітковська – Одеса : ФОРМ Гуляєва В.М., 2016. – 424с.
7. Ольвінська Ю.О. Соціальна статистика: навчальний посібник / Ю.О.Ольвінська, О.В.Самоєнкова. – Одеса, 2009. – 102 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 6

Частина I

**Одеса
2020**